

Yhtiömuodon valinta maatalousyritykselle sukupolvenvaihdoksen yhteydessä

Tiivistelmä

Tekijä(t) Hämäläinen, Aleksi	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 29	
Työn nimi Yhtiömuodon valinta maatalousyritykselle sukupolvenvaihdon yhteydessä		
Tutkinto Liiketalous, Tradenomi, Laskentatoimi		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Maataloudenharjoittaja Yritys X		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö toteutettiin maatalousyritykselle Yritys X löytääkseen yhtiömuotojen joukosta sopivin, joka mahdollistaa Yritys X:n toiminnan kehittämisen ja jatkamisen. Tutkimuksessa pohdittiin monialaiseksi kasvaneen toiminnan vaihtoehtoja ja keinoja ratkaista toiminnan ongelmat. Tutkimuksessa otettiin huomioon verotus sukupolvenvaihdoksessa ja miten lahjaverohuojennus tulisi vaikuttamaan toiminnan jatkumiseen.</p> <p>Tutkimuksessa käytettiin lähteinä Yritys X:ltä saatuja tietoja, lainsäädäntöä, Verohallinnon ohjeita sekä aikaisempia tutkimuksia ja teoksia maatalojen sukupolvenvaihdoksesta.</p> <p>Opinnäytetyön lopputuloksena Yritys X:n vaihtoehdot yhtiömuodosta karsiutuivat osakeyhtiöön ja maatalousyhtymään, joista tämänhetkessä taloustilanteessa maatalousyhtymä on verotuksellisesti järkevämpi vaihtoehto. Tulevaisuudessa Yritys X voi pohtia uudelleen osakeyhtiöön siirtymistä, jos toiminnan tulos on riittävän suuri. Tällöin siirtyminen maatalousyhtymästä osakeyhtiöön olisi helpointa ja verotehokkainta toteuttaa tuloverolain 24 §:n toimintamuodon muutoksella.</p>		
Asiasanat sukupolvenvaihdos, maatalon yhtiöittäminen, lahjaverohuojennus		

Abstract

Author(s) Hämäläinen, Aleksi	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2022
	Number of Pages 29	
Title of Publication Choice of company form for an agricultural enterprise in the context of a generational change		
Name of Degree Bachelor of Business Administration (UAS)		
Name, title and organization of the client Self-employed agricultural company referred to as Company X		
Abstract <p>The thesis was made to find the most suitable company form for a farming company referred to as Company X. The company form must enable the company further development and the continuation of the ongoing operations. The study considered alternatives for a company that has become a conglomerate and ways to solve operational problems. The study considered taxation during generational transition and how gift tax relief would affect the company.</p> <p>The thesis used information from Company X as a source, as well as the law, guidelines of the Finnish Tax Administration and previous thesis' and works on the generational transition in agricultural companies.</p> <p>The result of the thesis is that the options for the company form for Company X are a limited company and an agricultural group, of which the agricultural group is a more tax-sensible option in the current economic state. In the future, Company X may reconsider the transition to a limited company if the operating income is sufficiently high. In this case, the transition from an agricultural group to a limited company would be the easiest and most tax-efficient to implement by changing the form of operations according to section 24 of the Income Tax Act.</p>		
Keywords generational transition, incorporation of a farm, gift tax relief		

Sisällys

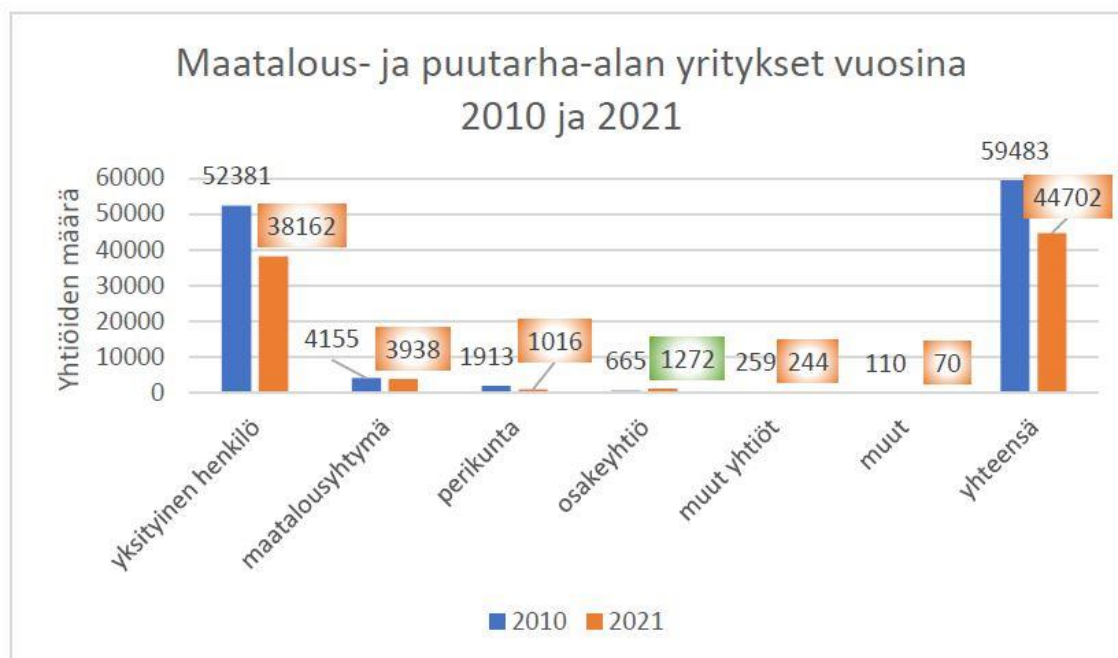
1	Johdanto.....	1
1.1	Taustaa	1
1.2	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset	3
1.3	Tiedonhankinta, teoreettinen viitekehys ja rajaukset	3
1.4	Tutkimuksen tavoite.....	4
2	Yritysmuodot maatilayrityksessä.....	5
2.1	Henkilöyhtiöt	5
2.2	Verotuksellinen yhtymä.....	6
2.3	Osakeyhtiö	7
2.4	Konserni	8
2.5	Osuuskunta	9
3	Yhtiömuotojen haasteet ja edellytykset	11
3.1	Yhtiön jatkajat	11
3.2	Kirjanpito	11
3.3	Arvonlisäverotus	12
3.4	Tilintarkastus yhteisössä.....	12
3.5	Hallinto	13
3.6	Lahjaverotus	13
4	Tulolähdejako	15
5	Yhtiöittämisen vaikutus	16
6	Yhtiöittämisen tavat Yrityksellä X	17
6.1	Yhtiöittäminen.....	17
6.2	Toimintamuodon muutos	17
6.3	Normaali apportti	18
6.4	Yhtiöittäminen ennen sukupolvenvaihdosta	18
6.5	Yhtiöittäminen sukupolven vaihdoksen jälkeen	19
7	Monimuotoisen yhtiön vaikutus maatilayrityksen yhtiöittämiseen	20
8	Pohdintaa sukupolvenvaihdosprosessista.....	21
8.1	Sukupolvenvaihdosta suunnitellussa huomioitavaa	21
8.2	Myynti, lahjoitus, vuokraus vai yhdisteleminen.....	21
8.3	Nuoren viljelijän aloitustuki.....	22
9	Yhteenveto ja pohdinta	24
	Lähteet	27

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Suomen maatalous on ollut murroksessa ja toimiala on muuttunut paljon viimeisten vuosikymmenien aikana. Maatilayrityksien toimintaan on vaikuttanut paljon EU:hun liittyminen vuosituhannen vaihteessa, ja tämän myötä tulleiden säädösten takia monet yritykset ovat muuttaneet toimintaansa tai lopettaneet. Opinnäytetyön toimeksiantaja on maatilayritys Yritys X, joka on ollut kokemassa näitä muutoksia, mutta selvinnyt niistä. Tutkimuksen maataloudenharjoittajaa puhutellaan Yritys X:nä, koska yhtiö ei halua kertoa nimestään julkisella tasolla. Tällä hetkellä yhtiön toimintaa ollaan siirtämässä tulevalle sukupolvelle ja yhtiömuodon valinta on edessä. Säädökset ovat vaikuttaneet muun muassa Yritys X:n kohdalla kannunmunatoiminnan lakkautukseen heikon tuottavuuden takia, koska uudet säädökset olisivat vaatineet kalliita investointeja.

Maatalousyritykset ovat vielä suurimmilta osin yksityisiä elinkeinoharjoittajia, eli monet yrittäjät eivät ole lähteneet muuttamaan yrityksiään osakeyhtiöiksi tai henkilöyhtiöiksi. Kuviossa 1 on Luonnonvarakeskuksen teettämän tutkimuksen mukaan vuosien 2010 ja 2021 maatalous- ja puutarha-alan yritysten lukumääriä.

Kuvio 1. Maatalous- ja puutarhayritykset vuosina 2010 ja 2021 (Mukailtu Luonnonvarakeskuksen lähde 2022)

Kuten kuviosta 1 nähdään, maatalous- ja puutarha-alan yritysten määrä kokonaisuudessaan on ollut laskussa vuoteen 2021 asti kaikissa yhtiömuodoissa, paitsi osakeyhtiöissä.

Osakeyhtiöiden määrä on lähes tuplaantunut ja kasvua on tullut 91,3 prosenttia alkaen vuodesta 2010. Osakeyhtiön avulla yritykset usein hakevat verotuksellisia säästöjä, joka on voinut olla syynä yhtiömuodon yleistymiseen. Osakeyhtiöiden määrä on silti pieni suhteessa yksityisiin elinkeinoharjoittajiin. (Luonnonvarakeskus 2022.) Osakeyhtiö nähdään pelottavana yhtiömuotona, ja sitä vastaan keksitään usein erikoisia vastaväitteitä (Reku 2021). Usein yrittäjän eläköityessä nähdään helpompana lopettaa yrityksen toiminta, kuin koittaa siirtää sitä seuraavalle sukupolvelle. Tilallisella ei välttämättä ole jatkajaa toimintaan, tai jatkajilla on helpompia ratkaisuja saada toimeentulonsa muualta kuin maataloudesta (Mäkelä 2021). Yritys X:n tilanne näyttää tulevaisuutta ajatellen kuitenkin positiiviselta.

Yritys X on tällä hetkellä muodoltaan yksityinen elinkeinoharjoittaja eli puhekielessä toimiminen. Yrityksen nykyisistä omistajista yksi on ollut jo pidempään työkyvyttömyyseläkkeellä ja toinen haluaisi siirtyä eläkkeelle viiden vuoden aikana. Yrityksellä on kaksi kiinnostunutta jatkajaa, ja he ovat valmiita siirtymään tilan toimintaan mukaan. Yrityksen jatkajat haluavat kehittää yritystä ja luoda sen oheen mahdollisesti jotain muuta yrityspuolta, joten yritysmuodon tulisi olla joustava.

Maatalousyrityksenä Yritys X on ollut hyvin keskeisesti painottunut maataloustoimintaan 1980-luvun jälkeen aina vuodelle 2015 saakka. Toiminta on sisältänyt peltoviljelyä, kuten perunan, kaalin ja viljan viljelyä, kananmunatuotantoa ja pienempänä osana puutarhatoimintaa. Vuosikymmenet, tilan toisen yrittäjän sairastuminen ja ajan muutokset ovat viime vuosina ajaneet maatilaviljelyn alas, joka on nykyään vain pieni osa yritystoimintaa. Nyt toiminta painottuu puutarhatoimintaan ja sen kehittämiseen.

Puutarhatoiminta on yksi maatalouden osa-alueista. Verotuksessa esimerkiksi puutarhatalous kuuluu osaksi maatilatalouden tulolähdettä. Puutarhaviljelyn tilannekuva on Yrityksellä X positiivinen, joten yritysmuodon valinnan ei haluta olevan riskitekijä yrityksen jatkumiselle. Yritysmuodon halutaan antavan Yritys X:lle mahdollisuus kehittyä, jolloin esimerkiksi lisätulot toiminnasta eivät mene merkittävästi veroihin tai toimintaa ei ole vaikea kasvattaa.

Puutarhataloudessa, kuten missä vain toiminnassa, on riskejä ja haasteita. Puutarhojen määrä on esimerkiksi Lappeenrannan alueella vähentynyt toiminnan haasteellisuuden ja riskisyyden kannalta. Miten saadaan asiakkaat vuosi vuodelta tulemaan takaisin ostamaan kasveja, tai miten varaudutaan muun muassa toimitusongelmiin, tuholaisiin, sähkökatkoihin ja ennen kaikkea nouseviin kustannuksiin. Yritys X:llä on vuosien kokemus ja yritys on kasvattanut merkittävää asiakaskuntaa, mutta toiminnassa on aina haasteensa.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää yritysmuodon valinta maatalousyritykselle. Tutkimus on laadullinen tutkimus, koska kyseessä on yksilöllinen tutkimus, jossa tutkitaan yhden yrityksen yritysmuodon valintaa ja tutkimuksen lopputuloksena saatavassa aineistossa tärkeintä on laadukkuus eikä määrä. Laadullisen tutkimuksen lisäksi opinnäytetyö on case- eli tapaustutkimus. Teoreettinen aineisto hankitaan tutkimalla aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia, ammattikirjallisuutta ja muita luotettavia internetlähteitä. Opinnäytetyössä selvitetään myös Yritys X:n nykyinen toiminta ja tulevaisuuden suunnitelma, ja selvitettyillä tiedoilla pyritään ratkaisemaan yritysmuodon valinta.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on

- Mikä yritysmuoto olisi hyödyllisin Yritys X:n toiminnan jatkuvuuden kannalta?

Apukysymykset, joita tutkimus voi auttaa selventämään Yritykselle X:

- Miten yritys voisi suunnitella siirtyvänsä valittuun yritysmuotoon?
- Mitä eri yritysmuodot edellyttävät yritykseltä ennen yritysmuutosta?
- Miten nyt valittu yritysmuoto voisi vaikuttaa yrityksen toimintaan tulevaisuudessa?
- Mitä verotukseen liittyviä kysymyksiä nousee esille sukupolvenvaihdostilanteessa?

1.3 Tiedonhankinta, teoreettinen viitekehys ja rajaukset

Yritysmuodon valinnasta on kirjoitettu paljon opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Tämän takia on tärkeä alkuun selvittää mitä on tutkittu aiheeseen liittyen ja näin ollen määrittellä teoreettinen viitekehys. Tämä ohjaa tutkimusta, jotta keskitytään olennaisiin asioihin, joita ei ole ennestään tutkittu. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu yritysmuodoista, yrityksestä itsestään ja ulkopuolisista tekijöistä. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käydään läpi aikaisempien tutkimuksien havainnot maatilayrityksien yritysmuotojen valinnoista. Tutkitaan, minkälaisia havainnot tutkimuksissa on tehty ja ovatko havainnot edelleen päteviä. Aikaisempia tutkimuksia täydentäen etsitään tutkimusaukkoja, esimerkiksi tietoa sijoitustoiminnan liittämisestä yrityksen toimintaan.

Useita opinnäytetöitä on tehty maatalouden yritysmuotoihin liittyen ja vielä enemmän tavallisista liiketoimintayhtiöistä. Suomessa on paljon muitakin yhtiöitä kuin yksityisiä elinkeinoharjoittajia, kuten osakeyhtiöitä, henkilöyhtiöitä ja verotusyhtiöitä. Maatalouden puolella

yritysmuodot painottuvat kuitenkin vielä merkittävästi yksityisiin elinkeinoharjoittajiin, kuten aiemmin esitetystä kuviosta 1 selviää.

ProAgria on suomalainen maatilatalouden asiantuntija, joka on ollut paljon mukana suomalaisten maatilayrityksien sukupolvenvaihdoksessa. Heiltä löytyy paljon kattavaa ja laadukasta materiaalia sukupolvenvaihdosta varten. Lähteinä käytetään myös laadukkaita verkkolähteitä ja Kivirannan kirjoittamaa Maatilaverotusta, joka on jatkuvasti päivittyvä verkkokirja maatilatalouden verotuksesta ja siihen liittyvästä oheismateriaalista.

1.4 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on löytää toimiva yritysmuoto Yritykselle X. Yritys X on yksityinen maatalouden elinkeinoharjoittaja, jonka tulevaisuuden kannalta on pohdittu esimerkiksi osakeyhtiön tai henkilöyhtiön mahdollisuutta. Yritys X on lähentynyt sukupolvenvaihdosta, ja yrityksen jatkajilla on tarve valita järkevä vaihtoehto yrityksen yritysmuodoksi. Tarkoituksena on vertailla eri yritysmuotoja verotuksellisesta, kirjanpidollisesta ja toiminnallisesta näkökulmasta. Tarkoituksena ei ole löytää ratkaisua, jolla saadaan eniten voittoa, vaan kokonaisuudessaan järkevä toiminnanmuoto nykyään monimuotoisemmassa maatalousyrityksessä.

Tämä opinnäytetyö ei ole ensimmäinen tutkimus, jossa on harkittu maatilayrityksen yhtiöittämistä. Monesti on tultu tulokseen, että verotuksellisessa mielessä riittävän liikevaihdon kannalta olisi järkevintä muuttaa yritys osakeyhtiöksi (Vanhakartano 2013). Yritys X:n kohdalla kyse on kuitenkin laajemmasta yhtiökokonaisuudesta. Yrityksen maatalous koostuu suurimmaksi osaksi puutarhatoiminnasta, jossa on kuitenkin lisäksi hevostalli, peltoviljelyä ja vähän markkinamyyntiä. Yhtiön jatkajilla on tarkoitus vielä laajentaa yhtiön toimintaa tulevaisuudessa esimerkiksi huonekalujen valmistukseen. Lisäksi tuotoille on tarkoitus keksiä sijoitusratkaisuja, joilla voidaan turvata yrittäjien eläkepäivät. Sijoitusmahdollisuutta ei ole vielä suuresti tutkittu Yrityksen X kannalta, eikä se ole merkittävä osa opinnäytetyötä.

Yritysmuodot ovat erilaisia ja niillä on erilaiset vaatimukset. Osa yritysmuodoista karsiutuu suoraan pois vaihtoehtoista, jos on vain yksi yrittäjä ja omistaja. Henkilöyhtiöt ja verotuksellinen yhtymä vaativat vähintään kahden yrittäjän yrityksen toimintaan. Yritys X:n omistajat tekevät lopulta ratkaisun ketkä tulevat toimintaa jatkamaan, joten opinnäytetyötä käydään läpi yhtä ja kahta yrittäjää ajatellen.

2 Yritysmuodot maatilayrityksessä

2.1 Henkilöyhtiöt

Avoim yhtiö on vähintään kahden yhtiömiehen muodostama yhtiömuoto, joka on samalla myös henkilöyhtiö. Avoin yhtiö on kevyempi ratkaisu kuin osakeyhtiö, koska yhtiömiehet voivat jakaa vastuun keskenään ja yhtiön perustaminen vaatii pienemmät resurssit. Yhtiön perustaminen vaatii perustamisilmoituksen ja perustamisilmoituksen maksamisen. Yhtiöön yhtiömiehet voivat sijoittaa heidän toivomansa summat rahana, apporttina eli esimerkiksi koneena tai muuna esineenä, tai sijoittaminen onnistuu myös tehdyllä työllä. Korvauksen avoimen yhtiön yhtiömiehet voivat saada palkkana ja voitoiksi jääneistä varoista. (Yrittäjät 2021a.) Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 1.1 § 2 toteaa seuraavaa: yhtiömiehet vastaavat yhtiön velvoitteista niiden täyteen määrään niin kuin omasta velastaan. Tämä on avoimen yhtiön riski, koska yhtiömiehen tulee olla riittävän luotettava, jotta hänen kanssaan pystytään yhtiötä pyörittämään.

Yritys X:n tapauksessa on pohdittu, että omistajiksi tulisi yksi tai kaksi sisarusta, jotka ovat nykyisen omistajan lapsia. Vain yhden omistajan jäädessä ei ole mahdollista jatkaa avoimella yhtiöllä, koska vanhempien siirtyessä pois yritystoiminnasta yhtiöön jää vain yksi yrittäjä. Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö tällöin toimivat vain siirtymävaiheessa, joka sekään ei ole enää kuin viisi vuotta, jonka jälkeen täytyisi vaihtaa yritysmuotoa, jos vain yksi yrittäjä jatkaisi. Avoin yhtiö on mahdollinen, jos kaksi henkilöä jatkaisi yrityksessä, mutta siitä lisää tämän kappaleen lopussa.

Kommandiittiyhtiö on avoimen yhtiön tavoin henkilöyhtiö, jossa täytyy olla vähintään kaksi yhtiömiestä. Erona on, että kommandiittiyhtiössä on vastuunalaisia ja äänettömiä yhtiömiehiä. Vastuunalaiset yhtiömiehet ovat vastuussa yhtiön toiminnasta ja äänettömät ovat niin sanotusti sijoittajia, jotka ovat yhtiön toiminnassa omaisuuspanoksen avulla. Yhtiön perustaminen avoimen yhtiön tapaan vaatii perustamisilmoituksen ja sen maksamisen. Sijoittamisessa vastuunalainen yhtiömiestä voi sijoittaa rahaa, apporttisijoituksen tai tehdyn työn. Äännetön yhtiömiestä voi sijoittaa myös rahana tai apporttina, mutta ei työnä. (Yrittäjät 2021b.) Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 1.1 § 2: kommandiittiyhtiössä joidenkin, ei kaikkien, yhtiömiesten velvoitteita on rajoitettu yhtiösopimuksen osoittaman omaisuuspanoksen määrään. Käytännössä äänettömät yhtiömiehet sijoittavat yhtiöön tietyn summan omaisuutta ja saavat siitä tietyn ennalta sovitun korvauksen, eivätkä puutu yrityksen päätöksiin, ellei niin ole ennalta sovittu. Vastuussa yhtiön toiminnasta ovat vastuunalaiset yhtiömiehet, mutta äänettömät yhtiömiehet ovat vastuussa vain sijoittamastaan omaisuudesta. Kommandiittiyhtiössä voidaan maksaa vastuunalaisille yhtiömiehille palkkaa, mutta

voitonjaossa äänettömät yhtiömiehet saavat ensimmäisenä yhtiösopimuksen mukaisen korvauksen heidän sijoittamalleen omaisuudelle, jonka jälkeen mahdolliset ylijäävät voittovarot jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten kesken.

Yritys X:n kohdalla ongelmat ovat samat kuin avoimessa yhtiössä, eli siirtymävaiheen jälkeen ja toiminnan siirtyessä tulevalle sukupolvelle, ei yhtiössä ole enää äänettäviä yhtiömiehiä. Vaikka toimintaa jatkaisi kaksi henkilöä, ei heistä toinen halua olla äänettömän yhtiömiehen roolissa. Tällöin kommandiittiyhtiö ei ole järkevä vaihtoehto yhtiön jatkon kannalta.

Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä on hyviä puolia, kuten yksinkertaisempi yhtiötoiminta osakeyhtiöön nähden, vähemmän velvoittavia toimia ja mahdollisuus jakaa vastuuta yhtiömiesten kesken. Yritys X:n siirtymävaiheessa vanhemmat voisivat olla sijoittajia yhtiölle. Henkilöyhtiöt ovat hyvin mahdollisia monille maatilayrityksille, mutta toimivassa rakenteessa, jossa saadaan tulosta, voitaisiin siirtyä suoraan osakeyhtiöön yksityisestä elinkeinoharjoittajasta. Toisaalta verotuksellinen yhtymä olisi yksinkertaisempi ratkaisu Yritys X:n jatkajille henkilöyhtiöihin nähden ja mahdollisesti tulevaisuudessa voitaisiin pohtia osakeyhtiön mahdollisuutta. Tämä on ehkä yksi syy siihen, miksi maatilayrityksistä yhtiöt, yksityisiä henkilöyhtiöitä lukuun ottamatta, ovat käytännössä vain yhtymiä, osakeyhtiöitä tai kuolinpesiä. Verotuksellinen yhtymä on yksinkertaisempi ratkaisu kokonaisuudessaan, mutta siitä lisää seuraavassa kappaleessa.

2.2 Verotuksellinen yhtymä

Laissa verotuksellisen yhtymän määritelmä on kahden tai useamman henkilön muodostama yhteenliittymä (Tuloverolaki 30.12.1992/1535). Maataloudessa usein puhutaan maatalousyhtymästä, mutta laki voi tarkoittaa myös esimerkiksi metsäyhtymiä ja kiinteistöyhtymiä. Maatalousyhtymä voi olla ratkaisu yhtiömuotoon, kun toiminnassa tulee olemaan useampi kuin yksi omistaja, esimerkiksi useampi sisarus. Yhtymien tarkoituksena on ”kiinteistön käyttö, viljely tai vuokraus”. Verotusyhtymä eroaa esimerkiksi osakeyhtiöstä yhtiön luonteelta, koska verotuksellinen yhtymä ei ole oikeushenkilö, eli yhtymä ei voi ottaa lainaa tai ostaa varallisuutta omissa nimissään. Verotusyhtymän muodostaa vähintään kaksi henkilöä, jotka harjoittavat maataloutta yhdessä omistamillaan kiinteistöillä ja mailla. Käytännössä verotuksellinen yhtymä on hyvin lähellä yksityistä elinkeinoharjoittajaa, koska yhtymä ei esimerkiksi voi maksaa omistajilleen palkkaa. Yhtymään sijoitetaan maat ja kiinteistöt, jotka ovat toiminnassa käytössä. (ProAgria 2019.)

Yhtymillä ei ole lainsäädännöllisesti velvoitteita vastuisiin, eli yhtymällä on sopimusvapaus. Yhtymiä vain velvoitetaan työskentelemään yhteiseen lukuun, mutta tässäkin voidaan sopia

työn jakamisesta yhtymän osakkaiden kesken, miten vastuut ja päätöksenteko jaetaan. Esimerkiksi isoja sopimuksia varten, kuten myyntisopimuksia, tulee kaikkien osakkaiden allekirjoittaa sopimus, ellei jollakin osakkaalle ole valtuutusta tehdä päätöksiä muiden puolesta. Käytännössä kaikki osakkaat ovat yhteisvastuussa toiminnasta sijoittamallaan varallisuudella. Voitot jaetaan osakkaille lähtökohtaisesti tehdyn työn mukaan, jolloin omistama varallisuuden määrä voi vaikuttaa osakkaan voitto-osuuteen. Osakkaat voivat ottaa yksityisottoja yhtiöstä yksityisen elinkeinoharjoittajan tapaan.

Maatalousyhtymän tarkoituksena on maatalouden harjoittaminen, mutta koska useilla maatilatalouksilla on hallussaan metsää, on myös metsätalouden harjoittaminen samalla mahdollista. Ensimmäiseksi ongelmaksi maatalousyhtymässä nousee elinkeinotoiminta, eli muu yritystoiminta, joka verotuksen tulolähdejaossa ei kuulu maatilatalouden tulolähteeseen. Puutarhatoiminta kuuluu maatilatalouden tulolähteeseen, joten se ei ole ongelmana, mutta jos yritys haluaisi esimerkiksi valmistaa huonekaluja, ei tämä olisi enää mahdollista. Tällöin tämä siirtyy elinkeinoyhtymän piiriin verotettavaksi, eli käytännössä avoimen tai kommandiittiyhtiön verotuksen piiriin. (Verohallinto 2021b.) Tällöin vaihtoehtona huonekaluvalmistuksessa olisi sen erottaminen tilan toiminnasta omaksi yritykseksi tai jokin muu yhtiömuoto.

Toinen ongelma muodostuu, kun nuori yrittäjä haluaa yksin tai puolison kanssa pyörittää maatilaa, puutarhaa ja muuta toimintaa. Muut sisarukset eivät olisi tällöin mukana omistajan roolissa yhtiössä. Tämä myös estäisi verotuksellisen yhtymän, koska se vaatii vähintään kaksi henkilöä, eikä omistajan puoliso riitä. (Verohallinto 2021b.) Jos kaksi sisarusta jatkaisi yrittäjinä tilan toiminnassa, silloin tämä olisi mahdollista. Ongelmaksi jää, miten toimitaan muun liiketoiminnan kanssa. Maatalousyhtymä on hyvä ja niin sanotusti helpompi vaihtoehto monelle sukupolvenvaihdos tilanteessa olevalle yrittäjälle, mutta Yritys X:n kohdalla näiden kahden syyn takia verotuksellinen yhtymä voi olla vaikea toteuttaa.

2.3 Osakeyhtiö

Edellisiin yhtiömuotoihin verrattuna osakeyhtiö on OYL 1.2 § 1 mukaan erillinen oikeushenkilö osakkeenomistajiin nähden. Käytännössä osakeyhtiö vastaa itse omista velvoitteistaan, kuten lainoista. Täytyy kuitenkin muistaa, että esimerkiksi lainojen kohdalla yrittäjät ovat usein asettaneet velan pantiksi jotain heidän itse omistamaansa, joten täysin irrallisia osakeyhtiön omistajat eivät välttämättä ole yhtiön velvoitteista.

Osakeyhtiön kohdalla osakkaita voi olla yksi tai useampi ihminen tai oikeushenkilö, eli esimerkiksi toinen yhtiö. Perustamiseen vaaditaan perustamisilmoitus ja sen kulujen maksaminen, mutta enää ei ole velvoitetta osakepääoman vähimmäisvaatimuksesta, joka oli 2500 euroa. (Yrittäjät 2021c.) Nykyään voidaan yritys perustaa ilman osakepääomaa ja sijoittaa

varallisuus esimerkiksi SVOP-rahastoon, eli sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Osakepääomasta on vaikeampaa jakaa omaisuutta takaisin omistajille sen byrokratian haasteellisuuden takia. SVOP-rahastosta tämä on huomattavasti helpompaa, joka on etenkin aloittelevalle yrittäjälle parempi vaihtoehto. Yhtiön päivittäistä toimintaa pyörittää hallitus ja ylin päätösvalta on yhtiökokouksella. Vähimmäissijoitus on tällöin perustamiskulu, mutta yhtiö tarvitsee myös varallisuutta toimiakseen, jolloin rahat voidaan sijoittaa SVOP-rahastoon osakepääoman sijasta. Osakeyhtiö voi maksaa palkkaa muun muassa palkkana ja osinkona. (Yrittäjät 2021c.)

Osakeyhtiön toimintaa on helpoin kasvattaa huomioimalla verotuksellinen taakka. Osakeyhtiö on yhtiömuoto, jossa toimintaa pystytään helpoiten kehittämään monille osa-alueille. Vertaillen yhtiöitä subjektiivisesti osakeyhtiö nähdään usein parempana yhtiömuotona, kun etsitään rahoitusta tai yhteistyökumppaneita. Kokonaisuudessaan osakeyhtiö on vanhempi yhtiömuoto, ja kuten kuviosta 1 nähdään, maatilayrittäjät ovat siitä kiinnostuneita, koska osakeyhtiöiden määrä on noussut. Todellisuudessa vain pieni osa maatilayrityksistä on osakeyhtiöitä.

Osakeyhtiö ei velvoita useita osakkaita, jolloin yhtiön siirtymävaihe yhden yrittäjän käsiin olisi mahdollista. Tulevan yrittäjän vanhemmat voisivat olla vielä yrityksessä mukana siirtymävaiheessa omistajina ja kerralla saataisiin muutettua nykyisestä toiminnasta lopulliseksi yhtiöksi. Yhtiö pystyisi kehittymään, jolloin toiminnassa voisi olla mukana muutakin toimintaa, kuten sijoitustoimintaa tai huonekaluvalmistusta. Lisäksi toiminnan kasvaessa verotehokkuus paranisi muihin yhtiöihin nähden ja verotehokkaasti voitaisiin kehittää yrityksen toimintaa. Yrittäjällä on myös entuudestaan kokemusta osakeyhtiön hallinnollisesta puolesta. Omistusosuuksien määrä on vielä tuntematon ja se, maksetaanko palkkaa, osinkoa vai molempia. Yhtiötä voidaan pyörittää hyvin yhden tai kahden ihmisen omistamana.

2.4 Konserni

Opinnäytetyön aikana nousi esille konsernin mahdollisuus tilan yhtiöittämisessä. Konserni muodostuu vähintään kahden yrityksen muodostamasta kokonaisuudesta, jotka ovat emoyhtiö ja tytäryhtiö tai -yhtiöt (Minilex). Kuten aikaisemmin on mainittu, Yritys X:llä on tarkoitus tulevaisuudessa hajauttaa toiminta kolmeen osaan. Ensimmäinen osa olisi puutarhatoiminta, joka pitää sisällään puutarhamyynnin ja pienimuotoisen maanviljelyn. Toinen osa olisi huonekalujen valmistus ja kolmas osa sijoitustoiminta. Toiminnan kasvaessa olisi mahdollista jakaa jokainen osa edelleen omaksi yritykseksi, tai ainoastaan eriyttää sijoitustoiminta. Tällöin sijoitusyritys voisi harjoittaa asunnonvuokrausta sekä rahastoihin ja osakkeisiin sijoittamista, mutta samalla olla puutarhatoiminnan ja huonekaluvalmistuksen

emoyritys. Kokonaisuuden jakaminen kolmeen tai kahteen yritykseen vaatii riittävää liikevaihtoa, jotta erottelu olisi järkevää.

Toiminnallisesti konsernin vastuut, veloitteet, voitonjako, päätöksenteko ja muu hallinta on emoyhtiöllä, joka käyttäytyy osakeyhtiön tapaan. Eli emoyhtiön omistajat sijoittavat toimintaa varten vaadittavan määrän omaisuutta ja toiminnasta voidaan maksaa palkkaa omistajille tai jakaa osinkoa osakeyhtiön tapaan. Hallinto koostuu yhtiökokouksesta ja hallituksesta. Emoyhtiö on oma osakeyhtiönsä, joka hallitsee tytäryrityksiä.

Konserni voi verotuksen suhteen kuitenkin olla haasteellinen. Oman yhtiön perustaminen sijoitustoimintaa varten vaatii suuren verotuksellisen hyödyn verrattuna sijoittamiseen yksityishenkilönä. Esimerkiksi asuntosijoittaminen vaatii useita sijoitusasuntoja, joiden suuri rahavirta tai tulos ajaisi oman sijoitusyhtiön perustamiseen. Lisäksi tällaisen sijoitusyhtiön tarkoituksena on arvopapereiden hallinta ja omistaminen, joka vaatii tilintarkastuksen (Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141). Sijoitustoiminnan tulisi olla hyvin merkittävää, jotta olisi järkevää lähteä suunnittelemaan sitä erilliseksi kokonaisuudeksi. Tämänhetkinen tilanne ei välttämättä ole idyllinen toteuttaa prosessia, mutta se pidetään vielä suunnitelmissa mukana. Kaiken lisäksi yhtiön omistajiksi tulisi todennäköisesti jäämään yksi tai kaksi henkilöä neljästä sisaruksesta, joten toimintaa jouduttaisiin jakamaan, joka yhä edelleen vaikeuttaa konsernin luomista.

2.5 Osuuskunta

Osuuskunta on harvinaisempi yhtiömuoto, mutta kuitenkin vielä tänä päivänä yleinen ja melkein meitä jokaista koskettava yhtiömuoto, koska suurin osa ihmisistä käyttää esimerkiksi S-ryhmä osuuskunnan bonuskorttia. Osuuskunta on nostettu opinnäytetyössä esille, koska Yritys X:n kohdalla haluttiin pohtia myös, miten osuuskunta sopisi yhtiömuodoksi.

Osuuskunnan voi perustaa yksi tai useampi henkilö. Osuuskunta perustetaan perustamisopimuksella ja perustamisen jälkeen jäsenet ovat vastuussa toiminnasta sijoittamallaan rahalla. Osuuskunnan hallitus on vastuussa päivittäisestä toiminnasta mahdollisen toimitusjohtajan kanssa. Vaadittua sijoitussummaa ei ole määritelty ja voitonjako tapahtuu yleensä palkanmaksuna osuuskunnassa työskenteleville. Voittoa osuuskunta voi jakaa myös jäsenilleen, joka käsitellään osakkaalla pääomatulona. Verotus tapahtuu kuten osakeyhtiössä 20 % verokannan mukaan. (Yrittäjät 2022.)

Yrityksien päämääräisenä tavoitteena on tehdä voittoa, mutta osuuskunnan kohdalla ajatuksena on usein tukea jotakin toimintaa. Maataloudessa on monenlaisia osuuskuntia tuke-massa erilaisia toimia: esimerkiksi ProAgria tukee maatalojen taloushallintopalveluita. Yritys X:n kohdalla osuuskunta ei ole hyvä ratkaisu pitkäaikaiseen toimintaan, koska vain

muutaman henkilön on tarkoitus jatkaa tilan toimintaa ja kehittää sitä. Osuuskunta on toimintatavallaan enemmän suuremman ihmisjoukon tarkoitus tukea tai kehittää jotakin toimintaa, ei pienen päivittäistä yritystoimintaa harjoittavan yrityskokonaisuuden ratkaisu. Yhtymä tai osakeyhtiö antavat paremmat mahdollisuudet Yritys X:n toiminnalle, jonka takia osuuskuntaa ei ole jatkossa käsitelty.

3 Yhtiömuotojen haasteet ja edellytykset

3.1 Yhtiön jatkajat

Yritys X:n kannalta haasteelliseksi tai jopa mahdottomaksi nousevat henkilöyhtiöt ja verotuksellinen yhtymä. Jos yrittäjä aikoo jatkaa yritystoimintaa yksin, vaihtoehtoiksi jäävät osakeyhtiö ja yksityinen elinkeinonharjoittaja. Yritystä voi myös jatkaa kaksi henkilöä, jolloin kaikki muut paitsi yksityinen elinkeinonharjoittaja olisivat vaihtoehtoja yhtiömuodoksi. Tutkimuksessa kuitenkin listataan haasteita ja edellytyksiä kaikista yhtiöistä, koska ei vielä tarkkaan tiedetä jatkajien määrää.

3.2 Kirjanpito

Maatalouden verotusta säätelee maatalouden tuloverolaki, joka on säädetty 1960-luvulla, jolloin maataloudessa ja puutarha-alalla ei vielä osakeyhtiömuoto ollut käytössä (Halkola & Talvitie 2021). Nykyään se on osa maataloutta, mutta silti vain 2,85 % maatila- ja puutarhayrityksistä ovat osakeyhtiöitä (Luonnonvarakeskus 2022). Ongelmaksi nousevat maatalouden tuloverolain, kirjanpitolain ja osakeyhtiölain ristiriitaisuudet, erityisesti maatalouden tuloverolain niin sanottu vanhoillisuus (Halkola & Talvitie 2021). Tämä on yksi syistä miksi osakeyhtiömuoto ei ole helposti sisäistynyt maatilayrityksien maailmaan.

Suurin ero maatalous- ja puutarhayrityksien kirjanpidossa muiden alojen kirjanpitoon on maatalouden tuloverolaki, jonka mukaan kirjaukset tehdään maksuperusteisesti eikä elinkeinoverolain suoriteperusteisuuden mukaan. Maatalouden tuloverotuksessa viljelijät kirjaavat tulot ja menot kassaperusteisesti, eli miten rahaa on tullut ja lähtenyt. Suoriteperusteinen tapa ottaa huomioon kyseisten ajankohtien saamiset ja velat, mikä kuvaa todellista tilannetta, jonka takia elinkeinoverolaki velvoittaa suoriteperusteista kirjaustapaa. (Halkola & Talvitie 2021.)

Toinen merkittävä ero on nettovarallisuuslaskenta, johon heijastuu samalla suoriteperusteisuuden erot, joista hallinto-oikeudet ovat antaneet erilaiset päätökset niin Vaasassa kuin Hämeenlinnassa. Vaasan hallinto-oikeuden mukaan nettovarallisuusarvoa laskettaessa sitä omaisuutta ei voida ottaa mukaan laskentaa, joka on jo verotuksessa vähennetty. Hämeenlinnassa tehdyn päätöksen mukaan nettovarallisuus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen perusteella. Tämä luo sekaannusta, koska hallintokaan ei osaa päättää miten toimia ja aiheuttaa entistä enemmän haastetta maatalaansa yhtiöittämistä pohtiville. Vuoden 2021 keväällä tehdyssä ”Osakeyhtiömuotoisen maatilan tilinpäätös ja verotus” opinnäytetyössä haastateltiin kymmentä kirjanpitäjää ja tutkittiin heidän käytänteitään. Opinnäytetyössä nousi hyvin esille ristiriitaisuudet suoriteperusteisuudesta ja

maksuperusteisuudesta, kun kirjanpitäjät ilman verottajan ohjeita kokeilivat, mikä meni verottajalle läpi ja mikä ei. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa kaikki verottajat eivät toimi samalla tavalla ja yrityksiä on kohdeltu eri tavoin. Verottajalta odotetaankin selkeämpiä ohjeita ongelmaan, joita ei opinnäytetyön julkaisun aikaan ollut vielä tullut. (Halkola & Talvitie 2021.)

3.3 Arvonlisäverotus

Yhtiöiden arvonlisäverotuksen verokaudet, eli ajanjaksot, joilta arvonlisäverovelvollisen tulee ilmoittaa ja maksaa arvonlisäverot, voi olla kuukausi, neljännesvuosi tai vuosi. Alle 30 000 euron liikevaihdon yrityksellä arvonlisäverovelvollisuus voi olla kuukausi, neljännesvuosi tai vuosi. Alle 100 000 euron liikevaihtoa tekevän yrityksen verokausi voi olla neljännesvuosi tai kuukausi. (Verohallinto 2020.)

Maataloudessa on poikkeuksia tähän sääntöön. Maatalousyrittäjillä (myös metsätalouden harjoittajilla ja kuvataiteilijoilla) verokausi voi olla kalenterivuosi, kun arvonlisäverovelvollinen toiminta kattaa vain alkutuotannon tai kuvataiteen (Verohallinto 2020). Yritys X:llä tähän päivään mennessä toiminta on verohallinnan mukaan kohdistunut alkutuotantoon, pääsääntöisesti peltojen viljelyyn, mutta myös puutarhaviljely kuuluu tähän kokonaisuuteen.

Jos tilan toimintaan tulee myös esimerkiksi huonekalujen valmistusta, tilan täytyy siirtyä kuukausittaiseen arvonlisäverotukseen. Kokonaisuudessaan tämä tulee olemaan parempi vaihtoehto, koska tehdessä suuria investointeja saadaan arvonlisäveropalautukset nopeammin verrattuna vuosittaiseen arvonlisäverotukseen. Puutarha-alan toimintaa hieman vaikeuttaa kausiluonteisuus, koska sesonki painottuu touko-kesäkuuhun, mutta toimittajien laskutukset yleensä kohdistuvat samalle ajanjaksolle, joten kuukausittainen arvonlisäverotus on parempi. Kuukausittainen arvonlisäverotus on hieman työläämpää, mutta se antaa yrittäjälle jatkuvasti tarkempaa tietoa kuukausittaisista tuloista ja menoista, jonka kautta paremmin pystytään seuraamaan toiminnan kulkua.

3.4 Tilintarkastus yhteisössä

Tilintarkastuslain luvun 2 § 2 mukaan tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta tilanteissa, joissa enintään yksi alla olevista ehdoista ylittyy päättyneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella:

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin yli 3 henkilöä.

Tilintarkastuslain sama pykälä velvoittaa säätiöt ja yhteisöt tilintarkastuksen piiriin. Yksityiset elinkeinoharjoittajat eivät kuulu näihin, joten heitä ei ole veloitettu suorittamaan tilintarkastusta. Pienemmissä tilintarkastusvelvollisuuden ylittävissä yhtiöissä tai säätiöissä tilintarkastuksen täytyy suorittaa vähintään HT-tutkinnon suorittanut ja läpäissyt tilintarkastaja. (Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141.) Tilintarkastus hyödyttää etenkin yrityksen sidosryhmiä antamalla yrityksen toiminnasta paremman kuvan, koska tarkastuksen tekee ulkopuolinen. Samalla yritykselle selviää, onko kaikki kunnossa, ja yritys saa halutessaan tilintarkastajalta neuvoa, miten tulisi toimia erilaisissa tilanteissa, joista yrityksellä ei ole ennestään kokemusta. Tilintarkastus sisältää nykyään hyvin paljon palveluja yrityksille. Jos yritys on veloitettu tilintarkastettavaksi, voi tilintarkastajan palveluita ja neuvoja hyödyntää yrityksen toiminnassa.

3.5 Hallinto

Kaikissa yhtiömuodoissa on omat haasteensa ja hyötynsä. Selkeä haaste esimerkiksi osakeyhtiölle on osakeyhtiölaki, joka velvoittaa muun muassa vuotuisen yhtiökokouksen järjestämisen ja siellä läpikäytävät asiat (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624). Toisaalta nämä ovat asioita, joita yksityisenkin elinkeinoharjoittajan tulisi käydä läpi omalla ajallaan, mutta osakeyhtiö on veloitettu tekemään ne. Yksityinen elinkeinoharjoittaja, avoimen yhtiön osakkaat, yhtymän osakkaat ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet ovat vastuussa yhtiöstä. Osakeyhtiön ja kommandiittiyhtiön äänettömät osakkaat ovat vastuussa vain sijoittamallaan pääomalla, mutta toiminnasta osakeyhtiön hallituksen jäsenet ovat vastuussa, kuten esimerkiksi kirjanpidon järjestämisestä (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624). Käytännössä pienissä yhtiöissä, yhtiömuodosta huolimatta, osakkaat ja omistajat ovat vastuussa taloudellisesti ja rikosoikeudellisesti toiminnastaan. Vaikka eri yhtiömuodoissa toiminnan vastuut vaihtelevat, eivät ne merkittävästi vaikuta Yritys X:n kannalta toimintaan, ainakaan nykyisessä kokoluokassa.

3.6 Lahjaverotus

Maatilan siirto tulevalle sukupolvelle voi olla hyvin kallis prosessi, josta saadaan merkittävä verotaakka. Tämän takia se on hyvä suunnitella tarkkaan, jotta saadaan verokustannukset pieniksi. Yritys X:llä on vajaa 50 hehtaaria metsää, vajaa 50 hehtaaria peltoa, tuotantorakennuksia ja asuinrakennus. Yritys X on pohtinut jo aikaisemmin sukupolvenvaihdosta, ja vuoden 2019 verotuspäätöksen mukaan tilan arvo asuinrakennuksineen olisi yli 700 000 euroa. Tämä tulee jakaantumaan neljän sisaruksen kesken, joista yksi tai kaksi jatkaa Yritys X:n toimintaa. Lahjaverotuksen huojennusta pohditaan myöhemmin opinnäytetyössä, mutta se on yksi merkittävimmistä kulmakivistä, jotka tulevat ohjaamaan sukupolvenvaihdos

prosessia. Suuret lahjaverot ovat myös suuri taakka, joten niiden minimoimisella päästään keskittymään parhaiten Yritys X:n toiminnan jatkamiseen. Yhtiöittäminen ennen sukupolvenvaihdosta on myös mahdollista, mutta usein nähdään parempana ratkaisuna tehdä se vasta sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Jälkeenpäin tehdessä saadaan verohyödyt maksimoitua lahjaverohuojennuksen kautta. (Linna 2019).

4 Tulolähdejako

Suomessa puhutaan kolmesta eri tulolähteestä: henkilökohtaisesta tulolähteestä (tuloverolaki), elinkeinotoiminnan tulolähteestä (elinkeinoverolaki) ja maatilatalouden tulolähteestä (maalatalouden tuloverolaki). Jaon tarkoituksena on pitää verotuksessa erilaisista toiminnoista saadut tulot ja tappiot erillään toisistaan. Esimerkiksi maatalouden tappioita ei ole saanut vähentää saman yrityksen tekemistä leipomomyynneistä, koska ne ovat kuuluneet eri tulolähteeseen. (Linna 2019.)

Tuloverolain alaisia ovat palkat, palkkiot ja metsätulot (Tuloverolaki 30.12.1992/1535). Elinkeinoverolain mukaisia tuloja ovat kaikki liiketoiminnasta saadut tulot, paitsi maatilatalouden tulot (Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360). Maatilatalouden tulolähteitä ovat maatilatoiminnasta saadut tulot, johon voi kuulua myös oheistoiminnasta saatuja tuloja, esimerkiksi koneurakoinnista. Kokonaisuus ratkaisee tässäkin tapauksessa, jos esimerkiksi koneurakoinnista tulee merkittävä tulolähde, voi tämä siirtyä elinkeinoverotuksen piiriin.

Tulolähdejako on kaikilla yrityksillä, mutta vuonna 2020 tuli muutos, joka yhdisti henkilökohtaisen toiminnan tulolähteen ja elinkeinotoiminnan tulolähteen (Saarinen 2021). Näin ollen osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa verotuksen tulojen jaottelu helpottui, joka vaikuttaa esimerkiksi osakeyhtiöihin, joissa on metsätuloja.

5 Yhtiöittämisen vaikutus

Tutkimuksessa on aiemmin mainittu, että maatalous- ja puutarha-alan yrityksistä vain pieni osa on osakeyhtiöitä. Yleensä yhtiöittämistä ei lähdetä tekemään, jos yrityksen tulos ei ole riittävän iso, koska verotuksellisesti se ei olisi järkevää. Maaseudun Tulevaisuuden artikkelin mukaan yhtiöittäminen nähdään usein ”liian kalliina ja vaikeana”. Artikkelissa haastateltiin talousasiantuntija Esa Piirosta ja hän nosti esille monia asioita, joita yhtiöittäminen mahdollistaa. (Reku 2021.)

Artikkelin mukaan suuri ongelma pohdittaessa mitä tahansa osakeyhtiötä on riittävän tuloksen tuotto kyky. Yrityksen pitää tehdä riittävää tulosta, jotta osakeyhtiö olisi verotuksellisesti järkevämpi yhtiömuoto esimerkiksi yksityiseen elinkeinoharjoittajaan verrattuna. 50 000 euron rajaa pidetään usein tuloksen rajana, kun halutaan yhtiöittää, mutta se ei aina ole niin yksinkertaista. (Reku 2021.)

Yrityksellä X on tarkoituksena sijoittaa tekemiään tuottoja eteenpäin ja kasvattaa yrityksen varallisuutta tulevaisuutta varten. Toiminimessä tai esimerkiksi yhtymässä verotetaan aina tulos kokonaan, joten hyvänä vuonna veroprosentti voi olla hyvinkin suuri. Osakeyhtiössä tuloveroprosentti on 20 %, joten pitämällä rahat yrityksessä päästään pienemmällä verotaakalla, jolloin ei tarvitse tehdä niin sanotusti turhia hankintoja tuloksen pienentämiseksi.

Osakeyhtiön hyödyt ovat suuremmat kuin haitat. Kuukausittaiset raportit parantavat yhtiön tilanteen tiedostamista ja auttavat tulevaisuuden suunnittelua. Kokonaisuudessaan hyvällä yhtiöllä, jonka tarkoituksena on kehittää toimintaa, osakeyhtiö tuo varmuutta sijoittajille, koska se nähdään varmempana ja vakaampana yhtiömuotona. Yhtiö pääsee pienemmällä verotaakalla ja rahaa jää muuhun toimintaan, kun kaikkea ei makseta yhtiöstä ulos, jolloin maksuvalmius paranee.

6 Yhtiöittämisen tavat Yrityksellä X

6.1 Yhtiöittäminen

Maatila voidaan yhtiöittää monilla eri tavoilla. Yrityksellä X on kaksi vaihtoehtoa yhtiöittämiin: toimintamuodon muutos TVL 24 § tai normaali apportti (Linna 2019). On olemassa muitakin tapoja yhtiöittämiselle, koska tilanteita osakeyhtiön perustamiseen voi tulla esimerkiksi usean eri maatilan yhtiöittämisellä samaksi yhdeksi osakeyhtiöksi, tai jokin toiminta yhtiön sisällä voidaan yhtiöittää. Opinnäytetyössä keskitytään Yritys X:n tilanteeseen ja käydään läpi toimintamuodon muutos ja normaali apportti. Yritys X:n tulee myös pohtia, milloin yhtiöittäminen suoritetaan: ennen, jälkeen vai samaan aikaan sukupolvenvaihdon kanssa.

6.2 Toimintamuodon muutos

Toimintamuodon muutoksessa keskeiseksi tulee jatkuvuus, jota käsitellään tuloverolaki 24 §:ssä. Jatkuvuudella tarkoitetaan verotuksellista jatkuvuutta, eli verotuksessa luvut siirtyvät saman arvoisina perustettavaan osakeyhtiöön. Varat ja velat eivät muutu yhtiömuotoa vaihtaessa ja pysyvät saman tulolähteen alla. Jatkuvuuden mukaan toiminta jatkuu samanlaisena uudessa yhtiössä, jolloin toiminnan ei katsota loppuneen. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535.) Tämän seurauksena yritys välttyy tuloveroseuraamuksilta ja varainsiirtovelvoitteelta (Kiviranta & Kiviranta 2021).

Kirjanpidollinen jatkuvuus on tuloverolain 24 § ohella toimintamuodon muutoksen taustalla, mutta sitä ei velvoiteta. Yksityinen maataloudenharjoittaja ei esimerkiksi ole ollut velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa tai taselaskelmaa, jota kirjanpitolaki velvoittaa osakeyhtiöltä (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.) Vaikka yhtiö muutetaan osakeyhtiöksi, täytyy osakeyhtiön vielä toteuttaa maatalouden tuloverolain verotusperusteita, eli käytännössä maksuperusteisuus kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä eikä suoriteperusteisuutta kuten kirjanpitolaki velvoittaa. (Kiviranta & Kiviranta 2021). Aiheesta lisää kappaleessa Kirjanpito.

Normaalisti osakeyhtiön perustamistilanteessa tehdään kauppa ja tästä maksetaan varainsiirtovero, mutta toimintamuodon muutoksessa yhtiö perustetaan perustamiskirjalla eikä kaupalla, jolloin vältytään varainsiirtoverolta (Linna 2019). Tuloverolaki 24 § mahdollistaa edeltävän, mutta jos toiminta siirretään olemassa olevaan yritykseen, menee toiminnan muutos apporttisijoitukseen ja pykälää 24 ei voida soveltaa. Erityisen tärkeää on toiminnan siirto yritykseen, mutta yrityksen muodostuksen aikana tai muodostuksen jälkeen ei yritykseen saa ottaa ulkopuolista jäsentä. Käytännössä maat, eli pellot ja maatalouteen kuuluvat rakennukset, tulee siirtää tulevaan yritykseen, muuten pykälää 24 ei sovelleta.

Maataloudessa, jossa on myös metsää, voidaan metsä jättää siirtämättä osakeyhtiölle, koska se ei ole olennainen osa maanviljelyä. (Linna 2019.) Metsien jättö pois osakeyhtiöistä voi olla yleinen päätös, jos ihmiset haluavat omistaa metsät itse, eivät yhtiön, tai tässä tapauksessa osakeyhtiön, kautta.

Oleellinen ongelma Yrityksellä X on suunnitella sukupolvenvaihdos ajoittumaan eri tilanteeseen kuin toimintamuodon muutos. Tuloverolaki 24 § velvoittaa jatkuvuuden periaatetta, mutta se ei toteudu, jos toimintamuodon muutos ja sukupolvenvaihdos halutaan yhdistää ja toteuttaa samanaikaisesti. Toimintamuodon muutos on yksinkertainen ratkaisu ja sen avulla säästettävät verohyödyt ovat merkittäviä. Varainsiirtovero on yksi mahdollinen lisäeste Yritys X:n yhtiöittämiselle.

6.3 Normaali apportti

Lyhyesti sanottuna normaali apportti lakkauttaa entisen yhtiön ja muodostaa uuden osakeyhtiön. Tämä mahdollistaa lisärahoituksen tuomisen yhtiöön alkuperäisen yhtiön ulkopuolelta sekä muiden ulkopuolisten osakkaiden tuomisen yhtiöön. Jos yhtiö tarvitsee lisärahoitusta tai ulkopuolinen sidosryhmä on kiinnostunut toiminnasta, normaalissa apportissa tämä voi tulla toimintaan mukaan. Toimintaan voidaan tuoda muitakin toimintoja, kuten esimerkiksi maanrakennusta. (Linna 2019.)

Ongelma normaalissa apportissa on, että sen tuomat veroseuraamukset voivat olla merkittäviä. Alkuperäinen yhtiö lopettaa toimintansa, joten osakeyhtiölle siirrettävä omaisuus kirjautuu käyvän arvon mukaan. Korkeamman käyvän arvon kohdalla tästä kirjautuu maataloustuloa. Esimerkiksi kaluston kohdalla kaluston käypä arvo voi olla suurempi, kuin kirjanpidon poistettu menojäännös, joka muodostaa verotuksessa tuloa lakkautuvalle yritykselle. Luovutusvoittoverotus ja etenkin varainsiirtoverotus kiinteistöjen kohdalla on merkittävä lisäkustannus yhtiöittämisestä suunnittelevalle. Varainsiirtoverojen kohdalla kiinteistöistä joudutaan maksamaan 4 % suuruinen varainsiirtovero, josta ei päästä eroon toimintamuodon muutoksen tavoin. Normaali apportti on mahdollinen ja hyödyllinen, jos yrityksellä ei ole merkittävää omaisuutta ja yritykseen halutaan saada uutta varallisuutta, mutta tilanne harvemmin on näin. (Linna 2019.)

6.4 Yhtiöittäminen ennen sukupolvenvaihdosta

Yhtiöittäessä ennen sukupolvenvaihdosta rakennukset ja omaisuus eivät siirry tulevalle sukupolvelle, mutta yhtiön osakkeiden omistus siirtyy tulevalle sukupolvelle (Linna 2019). Esimerkkinä yhtiöitetty maatila, kun halutaan myydä tai luovuttaa osa osakkeista tulevalle sukupolvelle sisäistääkseen heidät toimintaan. Tässä täytyy huomioida luovutusvoiton

verovapaussäännös, jolta vältytään annettaessa yli 10 % yhtiön omistukseen oikeuttavista osakkeista. Lisäksi myyjän tulee antaa tämä lähisukulaiselleen, kuten lapselleen, ja osakeyhtiömuotoisen yhtiön osakkeiden omistusajan täytyy olla vähintään 10 vuotta, jotta saadaan luovutusvoiton verovapaus. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535.) Tämän takia Yritys X joutuisi odottamaan liian monta vuotta sukupolvenvaihdosta, mutta Yritys X ei myöskään halua maksaa luovutusvoiton veroja, joten yhtiöittämien ennen sukupolvenvaihdosta ei ole järkevä ratkaisu. Toinen merkittävä ongelma tulee korkotukilainasta, jota ei voida myöntää osakeluovutuskauppaan, eli osakeyhtiökauppaan. Korkotukilainasta lisää kappaleessa Nuoren viljelijän aloitustuki.

6.5 Yhtiöittäminen sukupolven vaihdoksen jälkeen

Sukupolvenvaihdos ennen yhtiöittämistä tapahtuu luonnollisten henkilöiden välillä, jolloin voidaan hyödyntää muun muassa lahjaverotuksen huojennussääntöä. Tällöin siirto tapahtuisi kokonaan lahjana tai lahjaluontaisena kauppana, johon on myös ehtoja, joita käydään läpi kappaleessa Myynti, lahjoitus, vuokraus vai yhdisteleminen. Toinen ehto on luovutusvoiton verovapaussääntö, eli tilan rakennukset tulee olla omistettuna yli 10 vuotta, jotta kauppa on verovapaa. Jatkava yrittäjä jatkaa maatilatalouden verotuksen mukaan poistojen tekemistä irtaimistosta. (Verohallinto 2021c.)

Sukupolvenvaihdos ennen yhtiöittämistä on selkeämpi prosessi, koska yrittäjä itse pääsee toimintaan mukaan ja näkee paremmin, onko yhtiöittäminen järkevää. Esimerkiksi uuden yrittäjän halutessa voi hän toteuttaa toimintamuodon muutoksen tulevaisuudessa osakeyhtiöksi, kun yrityksen toiminnan ehdot ovat sille suotuisat.

Osakeyhtiö vaikuttaa joustavalta ratkaisulta, joka kiinnostaa Yritystä X. Verotus ja muut asiat huomioiden olisi Yrityksen X kuitenkin järkevämpää toteuttaa sukupolvenvaihdos ensin, jolloin veroseuraamukset saadaan minimoitua. Tällöin saadaan myös helpoiten hyödynnettyä erilaisia etuuksia aloittelevalle yrittäjälle. Yhtiöittäminen on yleisemmin toteutettu vasta jälkikäteen, koska on harvoja tilanteita, joista olisi merkittävää hyötyä yhtiöittää ennen sukupolvenvaihdosta (Kiviranta 2021).

7 Monimuotoisen yhtiön vaikutus maatilayrityksen yhtiöittämiseen

Vuonna 2021 Suomessa toimi yhteensä 44 702 maatalous- ja puutarha-alan yritystä. Yhtiöiden määrän on havaittu olevan merkittävässä laskussa. Tästä yritysmäärästä 14 500 eli 32 % harjoitti lisäksi muuta yritystoimintaa maa- ja puutarhatalouden ulkopuolelta. (Luonnonvarakeskus 2021.) Vuosi vuodelta ihmisiä kiinnostaa vähemmän maatalouden harjoittaminen sen haasteellisuuden ja riskisyyden vuoksi (Seppänen 2018). Yritys X on ollut haastavassa tilanteessa, koska maatalous itsessään ei enää ole ollut kannattavaa, jolloin on täytynyt miettiä uusia elinkeinoja. Puutarha-ala on merkittävä tuotto, mutta täytyy miettiä, miten muun toiminnan tuominen sen oheen vaikuttaisi toimintaan.

Yritysmuodosta huolimatta monialainen yritys joutuu ottamaan käyttöön kuukausittaisen arvonlisäveroilmoituksen. Tästä aiheesta on kerrottu lisää kappaleessa Arvonlisäverotus. Lyhykäisyydessään hyödyt saattavat olla suurempia kuukausittaisessa arvonlisäverotuksessa vuosittaiseen verrattuna, ja etenkin pakolliset kuukausiraportit auttavat hahmottamaan toimintaa paremmin.

Esimerkiksi huonekalujen valmistus ei enää sovellu maatilatalouden tulolähteen alle. Eli verotuksessa joudutaan erottamaan Yritys X:n huonekaluvalmistuksen tulot ja menot omaksi kokonaisuudeksi yhtiömuodosta huolimatta. Toisaalta yhtiöittäessä Yritys X tulisi hyötymään sijoitustoimintaa varten hankituista pörssiosakkeista tai asuinhuoneisto-osakkeista, joita olisi tarkoitus vuokrata eteenpäin. Vuoden 2020 jälkeen osakeyhtiöistä poistui henkilökohtaisten tulojen tulolähde, jonka avulla Yritys X voisi verotuksessa sisällyttää sijoitukset ja huonekaluvalmistuksen samaan tulolähteeseen. Tämä voisi tasata tulosta, eri toimintojen tuloksia ja mahdollisia tappioita.

Monialainen yritysmuoto on positiivinen asia, mutta voi haitata toimintaa. Maatalousyrittäjien toimintaa voi, kuten missä vain yritysmuodossa, haitata liiallinen työmäärä, jos ei keskitytä tarpeeksi jokaiseen osa-alueeseen. Koitetaan tehdä vähän kaikkea, joka voi haitata kaikkia toimia. Kiire, stressi ja ajanpuute ovat todennäköisiä ongelmia yrittäjälle, ja ne voivat johtaa uupumukseen. (Riusala 2009.) Toiminnan hajauttaminen, etenkin eri sektoreille, voi olla hyödyllistä. Yritys X on keskittynyt puutarhatoimintaan, mutta sen oheen ollaan ottamassa huonekaluvalmistusta ja tulevaisuudessa myös sijoitustoimintaa, joka pitäisi toiminnan vakaana. Puutarha ja huonekaluvalmistus ovat molemmat palvelualoja, mutta palvelevat eri asiakaskuntaa. Valitettavasti yritysten tilanne ei usein ole tällainen, vaan keskitytään liikaa ylläpitämään toimia, joista luopumalla olisi säästetty aikaa, rahaa ja energiaa (Riusala 2009).

8 Pohdintaa sukupolvenvaihdosprosessista

8.1 Sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa huomioitavaa

Sukupolvenvaihdos on toteutumassa Yrityksessä X tulevien vuosien aikana. Sukupolvenvaihdos on iso prosessi, johon tulee varautua niin verotuksellisesta kuin toiminnallisesta näkökulmasta. Tämä prosessi on haasteellinen, koska pitää löytää nykyisille yrittäjille jatkaja, joka on valmis pyörittämään yritystä. Nykyään monissa tapauksissa tämä seisahtuu tilanteeseen, jossa perheen lapset eivät halua jatkaa yritystä. He ovat mahdollisesti muuttaneet toiselle paikkakunnalle tai opiskelleet kokonaan toisen ammatin. (Mäkelä 2021.) Yritys X:n kohdalla ainakin yksi perheestä on valmis jatkamaan yrityksen toimintaa ja hänellä on ideoita, miten sitä voitaisiin kehittää.

8.2 Myynti, lahjoitus, vuokraus vai yhdisteleminen

Se, miten yrityksen toiminta siirretään tulevalle sukupolvelle, vaikuttaa merkittävästi talouteen. Maksetaanko se rahana, annetaanko lahjaksi, vuokrataanko vai yhdistelläänkö näitä keinoja. (Kuja-Lipasti & Lampinen 2019). Usein siirto tapahtuu lahjana tai lahjan ja myynnin yhdistelmänä, mutta tässäkin on rajansa. Verottaja hyödyntää käypää arvoa, ja jos maatalan myyntihinta ylittää 75 % käyvästä arvosta, ei lahjaverotus tule kyseeseen. Tilanne ei kuitenkaan usein ole näin, ja tilan käypä arvo voi olla esimerkiksi puolesta miljoonasta miljoonaan, jolloin tulevan yrittäjän ei olisi järkevää maksaa näin suurta summaa jatkaakseen toimintaan. Tällöin puhutaan lahjaluonteisesta kaupasta, kun myyntihinta on alle 75 % käyvästä arvosta. (Verohallinto 2021c.)

Maatilojen kohdalla on olemassa huojennuksia lahjaverotukseen liittyen. Tilanteissa, joissa myyntihinta on yli 50 %, mutta alle 75 % käyvästä arvosta, voi lahjaveron saada huojennettua täysin. Tilanteisiin kannattaa kuitenkin hakea ennakkoratkaisu välttyäkseen yllätyksiltä. Alle 50 % käyvästä arvosta menee lahjaveron piiriin, joka menee normaalin lahjaveroteikon mukaan riippuen tilan jatkajan sukulaissuhteesta. Tähänkin on olemassa huojennus perintöverolain 55 pykälässä, joka tulee ottaa huomioon. Pykälän avulla saadaan pienempi lahjaveron määrä maatalousyritykselle tilanteissa, joissa ei haluta maksaa kuin alle 50 % käyvästä arvosta, mutta ei haluta lahjaveron määrän kasvavan älyttömän suureksi. (Perintö ja lahjaverolaki 12.7.1940/378.)

Kokonaisuudessaan tulee tarkkaan arvioida mikä on maatalan käypä arvo ja miten prosessi toteutetaan. Yrityksellä X on neljä perijää, joista vain yksi on kiinnostunut jatkamaan tilan toimintaa. Toiminta ei kuitenkaan tule jatkumaan täysin samanlaisena, vaan osa tilan pelloista ollaan valmiita luovuttamaan tai myymään, jotta saadaan tilan toiminta jatkumaan.

Puutarhaviljely ja mahdollinen huonekaluvalmistus eivät vaadi peltoja ympärilleen ja tuleva yrittäjä haluaa keskittyä näihin kahteen toimintaan peltojen kustannuksella.

8.3 Nuoren viljelijän aloitustuki

Maatilojen on mahdollista saada nuoren viljelijän aloitustukea. Tuen tarkoituksena on edesauttaa nuorta alle 41-vuotiasta viljelijää toiminnan aloituksessa. Tuessa on tarkkoja ehtoja, jotka tulee täyttää. Viljelijän tuen hakijan tulee olla alle 41-vuotias, omata riittävä osaamistaito maatalouteen ja yritystoimintaan liittyen, aloittaa viljelytoiminta ensimmäistä kertaa ja hakea kyseistä tukea ensimmäistä kertaa. (Ruokavirasto 2021.) Opinnäytetyön yritystoiminnan valinta on kohdentunut osakeyhtiötä kohti ja tuki on mahdollistettu myös yksityisoikeudelliselle yhteisölle, johon osakeyhtiö lukeutuu.

Tuen saadakseen viljelijällä tulee olla tuen ehtoja täyttävä liiketoimintasuunnitelma, josta nähdään, että toiminta tulisi olemaan järkevää. Alla olevasta taulukosta 1 nähdään, mitä vuosittaisen yrittäjätulon täytyy olla yhtä yrittäjää kohden, jotta voidaan saada avustusta. Tästä selviää myös paljonko mahdollinen korkotukilaina voisi enintään olla. (Ruokavirasto 2021.)

Yrittäjätulon määrä vähintään	Avustuksen määrä korkeintaan	Korkotuen ja varainsiirtovapauden määrä korkeintaan	Korkotukilainan määrä
25 000 €	35 000 €	35 000 €, josta korkotuen määrä enintään 30 000 €	enintään 230 000 €
15 000 €	10 000 €	20 000 €, josta korkotuen määrä enintään 15 000 €	enintään 150 000 €

Taulukko 1. Aloittelevan viljelijän tuen määrä. (Ruokavirasto 2021.)

Aloitustuki on aloitustuen ja korkotukilainan yhdistelmä, jossa tuen saadakseen tulee korkotukilainakin saada. Tuki mahdollistaa ensimmäiselle viidelle vuodelle tukea korkojen maksuun korkotukilainasta ja korkotukilaina voidaan hyödyntää tilan oston. (Ruokavirasto 2021.) Tämän lisäksi korkotukilainan avulla välttyään varainsiirtoverolta tilaa ostettaessa (Kiviranta & Kiviranta 2021).

Artikkeleissa ja internetissä löytyvissä ohjeissa usein puhutaan mahdollisuudesta saada aloitustukea tai korkotukilainaa, kunhan yhtiöt täyttävät tukien ehdot. Aloitustukea ei

kuitenkaan saada ilman korkotukilainaa, joka onkin muodostunut monelle ongelmaksi. Panakit eivät suostu antamaan korkotukilainaa monessa tapauksessa yritykselle, koska rahoituspolitiikka on kiristynyt. Pohjois-Karjalassa vuonna 2020 tapahtui vain kuusi sukupolvenvaihdosta, joka oli neljännes tavoitteesta. (Kämppi 2020.) Tämä pankkien tiukka linja estää rahoituksen saannin ja sitä kautta korkotukilaina ja aloitustuki estyy, vaikka periaatteessa tukilaina olisi mahdollista saada.

Yritys X:lle aloittelevan yrittäjän tuki mahdollistaisi paljon. Todennäköisesti tilasta tullaan maksamaan vastike, joka katettaisiin korkotukilainalla. Tällöin toimintaan saataisiin rahoitusta, joka olisi merkittävä etuus toiminnan alkuun.

9 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää yhtiömuoto yksityiselle elinkeinoharjoittaja Yritys X:lle. Yrityksessä X on tapahtumassa sukupolvenvaihdos ja uusi yhtiömuoto oli tullut ajankohtaiseksi valita. Yhtiömuodon valintaa pohdittiin etenkin osakeyhtiön ja maatalousyhtymän välillä. Tarkoituksena oli löytää yhtiömuoto, joka mahdollistaisi etenkin toiminnan kehittämisen, ja olisi niin kirjanpidollisesti, verotuksellisesti kuin hallinnollisesti järkevin vaihtoehto.

Opinnäytetyötä tehdessä ovat ajatukset Yritys X:llä vaihdelleet moneen suuntaan. Ei ole ollut varmuutta siitä, ketkä lähtevät pyörittämään yhtiötä jatkossa, millä tavalla ja missä yhtiömuodossa. Sukupolvenvaihdos vaatii aikaa ja tarkkaa suunnittelua, jotta selvittää paikoista verotaakoista, tai niihin on vähintäänkin huolella valmistauduttava. Yhtiömuodon valinta on tärkeää, jotta yrittäjät pääsevät viemään toimintaa haluamaansa suuntaan. Halutaan myös, että kaikki olisivat mahdollisimman tyytyväisiä tehtyihin päätöksiin. Opinnäytetyön loppupuolella verotuksellinen taakka ja tilan jakaminen sisaruksien kesken olivat merkittävimpiä asioita, jotka muuttivat ajatuksia siitä, mihin lopulta päädyttiin.

Aikaisemmassa kappaleessa oli mainintaa lahjaverotuksesta ja sen huojennuksesta. Yritys X ei ole vielä tehnyt tarkkaa vertailua siitä, miten paljon huojennus vaikuttaisi lopulliseen veron määrään. Lopullisen merkityksen on kuitenkin arvioitu olevan kymmenissä tuhansissa, joten mikään merkityksetön vaikutus sillä ei ole, ja se tulee ohjaamaan päätöksentekoa. Toinen merkittävä ajatuksen muutos on tilan nykyinen rakenne. Yksi sisaruksista on tilalla remontoanut yhden rakennuksen omaan asuinkäyttöön, joka sijaitsee keskellä tilaa, ja hänen on ajateltu mahdollisesti olevan tulevaisuudessa tilan päivittäisessä toiminnassa mukana. Joten kaksi sisarusta jäisi melko varmasti pyörittämään tilaa, ja he tulisivat olemaan tilan omistajat tulevaisuudessa. Tämä käänsi ympäri ajatusta siitä, että henkilöyhtiöt ja verotuksellinen yhtymä olisivat vaihtoehtoina yhtiömuodoksi osakeyhtiön ohella. Toisaalta todettiin myös, että vain kaksi tilan neljästä sisaruksesta tulisi toimintaa jatkamaan. Eli esimerkiksi konsernin ajatus jäi vielä kauemmas toteutumisesta. Tilan resurssit ja taloudellinen tilanne kahden omistajan kohdalla sai kääntämään uudestaan katseet verotuksellista yhtymää kohtaan. Verotuksellisesti Yritys X:n tulisi tuottaa vielä suurempaa tulosta olakseen kannattava valinta maatalousyhtymän ja osakeyhtiön väliltä. Tilanne voi olla toinen esimerkiksi viiden vuoden kuluttua sukupolvenvaihdoksesta, ja Yritys X voi vaihtaa yhtiömuotoaan maatalousyhtymästä osakeyhtiöksi, jolloin se ei enää vaikuttaisi saatuihin lahjaverohuojennuksiin.

Toinen Yritys X:n tulevista omistajista oli huolissaan sijoitustoiminnasta ja huonekalujen valmistuksesta. Huonekalujen valmistus on ollut aina vain toisen Yritys X:n jatkajan ajatuksena

ja mielenkiinnon kohteena, joten nykyinen ajatus on luoda sitä varten oma yritys. Alkuun oli ajatus lähteä yksityisestä elinkeinoharjoittajasta, koska ei ole täyttä varmuutta siitä, miten toiminta lähtee käyntiin, eli tuleeko siitä kannattavaa. Toisaalta Yritys X:n jäädessä maatalousyhtymäksi tulisi huonekaluvalmistuksen aloittava osakas saamaan sitä kautta ansiotuloja Yritys X:ltä. Osakeyhtiön hohto on verotuksellinen säästö ja huonekaluvalmistus toisena elinkeinona tasoittaisi verotusta, jos yrittäjä saisi sitä kautta enemmän pääomatuloja, kun myös huonekaluyritys olisi osakeyhtiö. Tämä jää toisen yrittäjän harteille pohdittavaksi.

Sijoitustoiminta on toinen merkittävä kysymys. Siihen ajatuksena on ollut, että ensin Yritys X tulisi siirtymään kahdelle jatkajalle, joista toinen perustaisi itselleen yrityksen huonekaluvalmistusta varten, ja vasta tämän jälkeen aloitettaisiin sijoitustoiminta. Sijoitustoiminta otettaisiin mukaan yhtiöiden toimintaa vasta kun siihen ollaan valmiita, ja todennäköisesti siinä yhtiössä, joka on muuttunut osakeyhtiöksi. Sijoittamisessa vaaditaan isoja verohyötyjä, joten yrittäjien on järkevämpää alkuun sijoittaa omia rahojaan ja sitä kautta hankkia varmuutta tulevaisuuteen.

Maatilatalouden yhtiömuodot ovat vielä tänä päivänä haasteellisia ja epäselviä. Suoraa ratkaisua onneen ei ole, ja etenkin osakeyhtiön kohdalla on vielä hyvin paljon kysymysmerkkejä. Yritys X:n osakkaista ainakin toinen näkee osakeyhtiömuodon tulevaisuuden ratkaisuna, koska se tulisi toimintamuodon muutoksella olemaan helppo tapa vaihtaa yhtiömuoto verotuksellisesta yhtymästä osakeyhtiöksi. Yritys X:n taloudellinen tilanne tällä hetkellä ei kuitenkaan vielä anna riittävästi syytä lähteä suoraan luomaan osakeyhtiötä, joten verotuksellinen yhtymä jää ratkaisuksi.

Maatilayhtiömuotojen maailma on loputon työmaa, jota voitaisiin tutkia pitkään, ja koska ratkaisuja ei edes verottajalla kaikkeen ole, ei ole olemassa yhtä oikea ratkaisua. Tukimaailma on toinen merkittävä asia, jota tutkimalla maatilayrityksille varmasti löytyisi lisää keinoja saada avustuksia toimintaan. Maatilat, kuten muutkin yritykset, ovat aina jokainen erilaisia, joten selkeää ratkaisua ei aina helposti löydy. Maatilapuolella sitäkin vaikeammin, ainakin mitä opinnäytetyö on opettanut. Opinnäytetyöstä olisi mielenkiintoista laajentaa perspektiiviä maatilatukien maailmaan, ja selvittää, mitä muita tukia maatilayritys voisi oikeasti saada. Opinnäytetyössä on mainittu aloittelevan viljelijän tuki, mutta myös mahdollisesti investointituet voivat auttaa merkittävästi jonkin toiminnan rakennuttamisessa. Yrityksien ei välttämättä tarvitse olla maatilayrityksiä, koska myös vain maalla sijaitseville yrityksille voidaan maksaa investointitukea tai perustamistukea (Ruokavirasto 2022). Tätä tukea on mahdollista saada esimerkiksi huonekaluvalmistukseen. Toinen asia, jota opinnäytetyö ei riittävästi avannut, on se, miten sukupolvenmuutosprosessi käytännössä tapahtuu. Yritys X on

kuitenkin suunnitellut hyödyntävänsä ProAgrian palveluja tässä asiaa, koska he suunnittelevat tai vähintäänkin auttavat sukupolvenmuutosprosessissa.

Lähteet

Halkola, A. & Talvitie, J. 2021. Osakeyhtiömuotoisen maatilán kirjanpito sekavaa. Viitattu 11.01.2022. Saatavissa: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipiteet/artikkeli-1.1442034>

Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336. Viitattu 7.11.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Kiviranta, E & Kiviranta, T. 2021. Maatilaverotus. Alma Talent Oy. Viitattu 12.01.2022. Saatavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.saimia.fi/teos/BAXBBXATH-GGDC#kohta:MAATILAVEROTUS>

Kuja-Lipasti & Lampinen. 2019. Sukupolvenvaihdos maatilalla 2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa. Viitattu 15.01.2022. Saatavissa: https://etela-pohjanmaa.proagria.fi/sites/default/files/attachment/spv_opas.pdf

Kämppi, M. 2020. Pankit kiristäneet maatalouden rahoitusta – sukupolvenvaihdoksia jää tekemättä. Yle. Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11425066>

Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä. 29.4.1988/389. Viitattu 04.11.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880389>

Laki elinkeinotulon verottamisesta. 24.6.1968/360. Viitattu 16.04.2022. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360>

Linna, S. 2019. Maatilán osakeyhtiöittäminen. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.01.2022. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/260643/Linna%20Sirpa-Liisa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Luonnonvarakeskus. 2021. Joka kolmas maatila hankkii lisätuloja harjoittamalla muuta yritystoimintaa. Viitattu 12.01.2022. Saatavissa: <https://www.luke.fi/uutinen/joka-kolmas-maatila-hankkii-lisatuloja-harjoittamalla-muuta-yritystoimintaa/>

Luonnonvarakeskus. 2022. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä muuttujina. Viitattu 18.01.2022. Saatavissa: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/04_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_omistajaryh.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f

Minilex. Konsernin rakenne. Viitattu 05.11.2021. Saatavissa: <https://www.minilex.fi/a/konsernin-rakenne>

Mäkelä, J. 2021. Maatilojen lapset ovat fiksuja ja mukana maailman menossa – tilan jatkajan kannattaa hankkia kokemusta omista ja muiden töistä. Maaseudun Tulevaisuus 07.12.2021. Viitattu 02.11.2021. Saatavissa: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.1309521>

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624. Viitattu 17.12.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=osakeyhti%C3%B6laki>

Perintö- ja lahjaverolaki. 12.7.1940/378. Finlex. Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378#L5>

Proagria 2019. Yhtymäopas maa- ja metsätiloille. ProAgria Etelä-Pohjanmaa. Viitattu 04.11.2021. Saatavissa: https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/yhtymaopas_maa- ja metsatiloille_0.pdf

Reku, J. 2021. Maatilan yhtiöittäminen on vaikeaa ja kallista ja pistää rahahanat tukkoon, väittävät kriitikot – talusasiantuntija hämmästelee ”mitä ihmeellisimpiä väitteitä” ja kannustaa selvittämään tosiasiat. Maaseudun Tulevaisuus. Viitattu 20.09.2021. Saatavissa: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.1283319>

Riusala, K. & Siirilä, H. 2009. Monialayrittäjyys maaseudun mahdollisuutena. Vaasan yliopisto Levon-instituutti. Viitattu 12.01.2022. Saatavissa: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-271-7.pdf

Ruokavirasto 2021. Nuoren viljelijän aloitustuki. Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/nuoren-viljelijan-aloitustuki/>

Ruokavirasto 2022. Yritystuet. Viitattu 28.01.2022. Saatavissa: <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/tuet/maaseudun-yritystuet/>

Saarinen, T. 2021. Tulolähdejaon poistaminen verotuksessa – lakimuutoksen vaikutukset. Rantalainen. Viitattu 11.01.2022. Saatavissa: <https://www.rantalainen.fi/julkaisut/artikkelit/tulolahdejaon-poistaminen-verotuksessa-lakimuutoksen-vaikutukset/>

Seppänen, T. 2018. Jopa 1100 lypsykarjatilaa lopettaa vuoteen 2020 mennessä – Heikot sadot, tappiot ja uupumus kaatavat maatiloja. Viitattu 15.09.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10339874>

Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141. Viitattu 17.12.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151141>

Tuloverolaki 30.12.1992/1535. Viitattu 05.11.2021. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535#O1L2P4>

Vanhakartano, E. 2013. Osakeyhtiö Maatilan Yritysmuotona. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.09.2021. Saatavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70319/Vanhakartano.pdf?sequence=1>

Verohallinto 2020. Arvonlisäveron verokausi ja sen muutokset. Viitattu 17.12.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/ilmoitus-ja-maksuohjeet/verokauden-muutos/>

Verohallinto 2021a. Maatilan yhtiöittäminen. Viitattu 03.11.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/maatalousyrittaja/maatilan-yhtiointaminen/>

Verohallinto 2021b. Maatalousyhtymä. Viitattu 05.11.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/maatalousyrittaja/maatalousyhtyma/>

Verohallinto 2021c. Milloin sukupolvenvaihdoksessa voi saada huojennuksen lahjaveroon? Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/henkilöasiakkaat/omaisuus/lahja/sukupolvenvaihdos-ja-huojennus-lahjaveroon/>

Yrittäjät 2021a. Avoin yhtiö. Viitattu 04.11.2021 Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/liiketoiminta/yritysmuodot/avoin-yhtio/>

Yrittäjät 2021b. Kommandiittiyhtiö. Viitattu 04.11.2021. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/liiketoiminta/yritysmuodot/kommandiittiyhtio/>

Yrittäjät 2021c. Osakeyhtiö. Viitattu 04.11.2021. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/liiketoiminta/yritysmuodot/osakeyhtio/>

Yrittäjät 2022. Osuuskunta. Viitattu 14.4.2022. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/yritysmuodot/osuuskunta/>